

УДК 657.6:004.42

JEL L23, L86, M41, M42

DOI: 10.32782/2786-8273/2025-10-16

Скорик М.О.кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної політики,
маркетингу та бізнес-аналітики,

Державний податковий університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3291-706X>**Maryna Skoryk**

State Tax University

Главацька Д.С.

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,

Державний податковий університет

Dariia Glavatska

State Tax University

АУДИТ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ІТ-ПІДПРИЄМСТВ: СПЕЦИФІКА ТА ЕТАПИ

AUDIT OF FINANCIAL RESULTS OF IT COMPANIES: SPECIFICITIES AND STAGES

Анотація. У статті розглядаються сучасні аспекти інформаційного забезпечення та процедур, необхідних для ефективного аудиту фінансових результатів діяльності підприємств у сфері інформаційних технологій. Проведено аналіз специфіки фінансової звітності ІТ-компаній, особливостей систем керування взаємовідносинами з клієнтами, а також інструментів, що використовуються для обробки та аналізу фінансових даних. Виокремлено ключові стадії проведення аудиторської перевірки фінансових результатів ІТ-підприємств. Уточнено та доповнено класифікацію джерел інформаційного забезпечення аудиту та методів отримання аудиторських доказів. Особливу увагу приділено найбільш актуальним проблемам, які виникають під час аудиту в ІТ-сфері, зокрема операціям із пов'язаними особами та процесу закупівлі послуг у фахівців галузі. Надано характеристику основним етапам аудиту результатів фінансової діяльності компаній, а також запропоновано підходи до вирішення основних проблем, що виникають у цьому процесі.

Ключові слова: аудит, віртуальні активи, інформаційне забезпечення, ІТ-бізнес, фінансова звітність, фінансовий результат, цифрова економіка.

Abstract. Introduction. The article is focused on addressing the current issues related to information support and procedures for a qualitative audit of the financial results of IT enterprises. **Purpose.** The aim of the article is to study the information support systems and outline the key procedures for auditing the financial performance of IT companies. The role of IT enterprises in the Ukrainian economy is increasing year by year, making the sector an attractive option for both Ukrainian and foreign investors. Investors, in turn, seek transparency and stability within these companies. Auditing financial results is a common practice used to verify the reliability of a company's financial position, providing a solid foundation for investment decisions. However, IT companies have unique characteristics that require auditors to consider specific factors, such as the efficiency and flexibility of financial accounting, driven by the constant dynamics within the industry, the management of intellectual property (including company-developed assets), the impact of market conditions on the IT sector, and the cross-border nature of business operations. Given these unique aspects of the IT sector, it is essential to identify the key elements of information support and explore ways to enhance auditing procedures for IT enterprises' financial performance. **Methods.** To achieve this goal, several research methods and techniques were employed, including analysis and synthesis, abstraction, generalization, and a systematic approach. The article examines the features of financial reporting within IT companies, customer relationship management systems, tools for data analysis and reporting, and the stages of auditing financial results. **Conclusion.** It also updates and refines the classification of information support for auditing the financial performance of IT companies and collecting audit evidence. **Results.** The article discusses the most common key audit issues in the IT sector, specifically transactions with related parties and the procurement of services from IT specialists. It outlines the main stages involved in auditing the financial results of IT enterprises and explores solutions to key issues in auditing financial performance within the IT sector.

Keywords: audit, virtual assets, information security, IT business, financial reporting, financial result, digital economy.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується зростанням ролі ІТ-сектору, який, попри складні виклики, включаючи військові дії, демонструє стабільну позитивну динаміку та робить вагомий внесок у формування валового внутрішнього продукту (ВВП) країни. Від моменту

свого становлення наприкінці 1990-х років українська індустрія інформаційних технологій еволюціонувала у значущий сегмент національної економіки, що станом на 2025 рік об'єднує понад 350 тисяч висококваліфікованих спеціалістів, демонструючи щорічні темпи зростання на рівні 20–25%. За даними оновленої ста-

тики, обсяг експорту ІТ-послуг у 2024 році досяг рекордного показника – майже 8,2 млрд доларів США, що забезпечило приблизно 4,5% структури ВВП [6]. Незважаючи на повномасштабні воєнні дії, ІТ-галузь продовжує підтримувати національну економіку завдяки використанню цифрових технологій, які сприяють реалізації віддаленої роботи, сплаті податків та залученню іноземної валюти.

В умовах інтенсивного розвитку ІТ-бізнесу та його активної інтеграції у глобальні ринки особливого значення набуває аудит фінансових результатів цих підприємств. Аудит забезпечує достовірність, прозорість і надійність фінансової звітності, що має ключове значення для інвесторів, акціонерів, ділових партнерів та регуляторних органів. Проте проведення аудиту в ІТ-компаніях вимагає врахування специфічних аспектів бізнес-моделі, зокрема орієнтації на створення інтелектуальних продуктів, інноваційності рішень, коротких циклів життєздатності технологій та високої динамічності ринкових умов. Системи бухгалтерського обліку в цих підприємствах повинні бути гнучкими й адаптивними до постійних змін, що висуває підвищені вимоги до аудиторських процедур та методики оцінки фінансових результатів.

До того ж, значну частину вартості ІТ-компаній становить інтелектуальна власність, що ускладнює процедури її оцінки та відображення у фінансовій звітності. Особливо уваги потребують питання обліку та амортизації ІТ-продуктів, планування витрат на дослідження і розробку, а також управління ризиками в умовах нестабільності попиту та високої конкуренції. Багато ІТ-компаній ведуть діяльність у кількох юрисдикціях одночасно, тому аудит має враховувати вимоги міжнародного податкового законодавства, особливості трансфертного ціноутворення та консолідації звітності.

Усе це формує потребу в глибокому дослідженні підходів до аудиту фінансових результатів підприємств ІТ-сектору, що на сучасному етапі є важливою умовою забезпечення стабільності, інвестиційної привабливості та прозорості цієї галузі. Актуальність теми зумовлена не лише стрімким зростанням ІТ-індустрії, а й необхідністю адаптації традиційних аудиторських процедур до нових економічних і технологічних реалій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання аудиту фінансових результатів діяльності підприємств активно розглядаються у працях вітчизняних науковців, зокрема в контексті забезпечення достовірності фінансової звітності, удосконалення методів аудиторської перевірки та інформаційного забезпечення аудиту. Так, Дробозіна З. І. [1] та Бутинця Ф. Ф. [2] акцентують увагу на впливі облікової політики підприємств на формування фінансових результатів та обґрунтованість аудиторських висновків. У працях Леонової Т. І. та Школьника І. О. [3] розкрито сучасні підходи до організації процесу аудиту, зокрема в умовах цифровізації та автоматизації облікових систем.

Дослідження Білухи М. Т. та Кужельного М. В. [4] присвячено інформаційному забезпеченню аудиту, методам збору та оцінки аудиторських доказів, що є основою формування незалежної думки аудитора. Також, Савченко Т. Г. та Герасименко О. О. [5] у своїх роботах аналізують типові помилки, що виникають у процесі обліку фінансових результатів, та пропонують інструменти для їх усунення в рамках аудиторської перевірки.

Мета статті. Дослідити особливості формування фінансової звітності та проведення аудиту в ІТ-сфері України в умовах сучасних економічних викликів, визначити специфічні аспекти обліку та аудиту фінансових результатів ІТ-компаній, а також проаналізувати основні підходи до забезпечення достовірності фінансової інформації з урахуванням впливу віртуальних активів і цифрових технологій на бухгалтерський облік та аудит.

Виклад основного матеріалу дослідження. ІТ-бізнес є надзвичайно специфічною галуззю, що безпосередньо впливає на особливості формування фінансової звітності підприємств, які у ній функціонують. Однією з головних складностей є визначення вартості інтелектуальної власності, оскільки розроблені технології та програмне забезпечення часто важко піддаються точній оцінці [1]. Також, доходи компаній у цьому секторі відзначаються значною нерівномірністю, що зумовлено як тривалими циклами створення програмних продуктів, так і різноманітними умовами розрахунків за реалізовані проекти. ІТ-компанії також стикаються з високим рівнем ризику: інноваційність рішень, які вони розробляють, тягне за собою невизначеність результатів, що ускладнює забезпечення фінансової стабільності [2]. Постійна динаміка ринку, стрімкий розвиток технологій і зростаюча конкуренція впливають на переоцінку вартості створених продуктів, що потребує регулярного оновлення облікових даних. Водночас значні вкладення у дослідження та розробки суттєво відображаються в облікових показниках, передусім у структурі активів. Важливо також враховувати, що такі підприємства зазвичай використовують спеціалізовані програмні продукти для ведення бухгалтерського обліку, які адаптовані до потреб ІТ-середовища.

У сучасних умовах діяльність підприємства важко уявити без використання ERP-рішень, які стали основою інтеграції ключових бізнес-процесів, особливо в ІТ-сфері. Такі системи, як SAP, Oracle ERP чи Microsoft Dynamics, забезпечують централізоване управління фінансами, проектами, логістикою та іншими функціональними напрямками, сприяючи підвищенню ефективності управління. Водночас дедалі важливішу роль у структурі компаній відіграють CRM-системи, які відповідають за організацію роботи з клієнтами. За допомогою рішень на кшталт Salesforce або HubSpot підприємства можуть не лише оперативно взаємодіяти зі споживачами, але й системно аналізувати ці комунікації, що дозволяє будувати стратегії розвитку на основі реальних даних.

У сучасному ІТ-бізнесі важливу роль відіграють різноманітні інформаційні системи, які забезпечують ефективне функціонування підприємств. Якщо CRM-рішення орієнтовані на управління зовнішніми контактами з клієнтами, то платформи для управління проектами – такі як Jira, Trello чи Asana – значно полегшують процеси планування, контролю та командної взаємодії в розробці програмного забезпечення. У сфері бухгалтерського обліку ІТ-компанії зазвичай застосовують спеціалізовані системи на зразок QuickBooks, Xero або FreshBooks, які забезпечують облік фінансових операцій, виставлення рахунків і ведення документації. Крім того, для аналізу бізнес-показників активно використовуються інструменти візуалізації та аналітики, серед яких Tableau, Power BI і Google Data Studio [6], що дозволяють оперативно працювати з фінансовими та управлінськими даними.

Особливої уваги потребують питання обліку віртуальних активів, що стають невід'ємною складовою бізнес-моделей ІТ-компаній. Зважаючи на зростаючу роль криптовалют та токенів у розрахунках і залученні інвестицій, аудиторам необхідно розробити підходи до визнання, оцінки та обліку таких активів. Це дозволить забезпечити точність і відповідність звітності вимогам міжнародних стандартів фінансової звітності та національного законодавства.

Якісне інформаційне забезпечення є основою ефективного аудиту, що виконує важливу контрольну функцію для бізнесу та держави. Аудит фінансової звітності, зокрема перевірка фінансових результатів, є складним процесом, що потребує ретельного аналізу господарської діяльності, облікової політики та підтвердних документів. Метою є оцінка відповідності обліку чинному законодавству та стандартам для формування обґрунтованого висновку [4].

Аудитор перевіряє правильність формування фінансових результатів, відповідність операцій вимогам законодавства, а також узгодженість даних синтетичного та аналітичного обліку. Важливими є також аналіз резервів, фондів, нерозподіленого прибутку або збитків. Окремо оцінюється правильність нарахування й сплати податку на прибуток та відповідність звітності встановленим вимогам.

Аудиторські докази – це інформація, яку аудитор отримує для формування висновків, на основі яких готується аудиторський звіт. Інформаційне забезпечення для проведення аудиту фінансових результатів та збору аудиторських доказів є важливим аспектом цього процесу. На думку багатьох дослідників, воно включає різноманітні фактори, що стосуються якості та достовірності даних [2, 4]. У контексті ІТ-сфери, важливими складовими процедур аудиту є специфічні елементи, що визначаються на основі результатів дослідження, і можуть бути відображені в таблиці 1.

Законодавчо не визначена чітка методика перевірки фінансових результатів підприємств ІТ-сфери, тому аудитор розробляє її самостійно, враховуючи специфіку бізнесу. Існують різні підходи до аудиту фінансових результатів таких підприємств, які охоплюють визначення порядку проведення перевірки та опис методів і прийомів аудиторської роботи. Аудиторську перевірку можна умовно поділити на чотири етапи. Перший етап – організаційний, на якому аудитор вивчає клієнта, його бізнес-модель, структуру підприємства, особливості бухгалтерського обліку, звітності та оподаткування. Другий етап – підготовчий, під час якого визначаються ролі учасників аудиторської команди, розробляється стратегія перевірки, розраховується необхідний обсяг ресурсів, складається план перевірки та програма аудиту. Після цього настає технологічний етап, на якому виконується фактична аудиторська робота. З теоретичної точки зору, перевірка фінансових результатів може проводитись за двома напрямками: перевірка за циклами діяльності, такими як закупівля та отримання доходу, або за видами діяльності. З практичної точки зору, аудит фінансових результатів зазвичай починають з аналізу фінансової звітності, зокрема форми № 2 «Звіт про фінансові результати».

На першому етапі аудитор повинен перевірити правильність зазначення всіх реквізитів форми № 2. Далі, враховуючи професійне судження та специфіку ІТ-сфери, аудитор проводить перевірку тих ділянок звітності, які несуть найвищий аудиторський ризик [2, 5]. Він аналізує показники звітності та їх зміни за роками для виявлення незвичайних відхилень, що можуть вказувати на помилки в обліковій інформації. У цей період аудитор розглядає ключові питання, які охоплюють найбільші ризики суттєвих викривлень, включаючи ризики шахрайства. Ключові питання аудиту – це ті моменти, які, на думку аудитора, є найбільш важливими під час перевірки фінансової звітності в цілому та при аудиті фінансових результатів зокрема. У сфері ІТ найбільш розповсюдженими ключо-

Таблиця 1

Складові інформаційного забезпечення

Об'єкт аудиту	Джерела інформації
Первинна документація господарських операцій	Документи, які свідчать про здійснення та законність первинних операцій (які використовуються в бухгалтерському обліку). Серед них: документи, що підтверджують операції з надходження та надання послуг; рахунки-фактури, накладні; банківські виписки; касові ордери; авансові звіти; інші первинні документи, що відображають господарські операції. Інші документи, які є підставою для складання і відображення в обліку господарських операцій, а також для їхнього формування у фінансовій звітності.
Регістри бухгалтерського обліку	Регістри обліку (книги, журнали, відомості тощо), в яких систематизовано та накопичено інформацію з первинних документів. Бухгалтерська та податкова звітність, включаючи «Баланс», «Звіт про фінансові результати», декларацію з податку на прибуток, декларацію з ПДВ та іншу звітність. Дані аналітичного обліку щодо необоротних активів, запасів, грошових коштів та розрахунків.
Інформація про облікову політику	Накази, розпорядження, платіжні доручення тощо
Показники фінансової та податкової звітності	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток). Неоплачений капітал. Резерви сумнівних боргів. Розрахунки за податками і платежами. Доходи майбутніх періодів. Інші статті балансу. Чистий фінансовий результат. Дохід від участі в капіталі. Інші доходи. Адміністративні витрати. Витрати на збут. Інші операційні витрати. Фінансові витрати. Втрати від участі в капіталі. Податок на прибуток.
Облік оподаткування	Первинні документи щодо основних засобів та нематеріальних активів (акти введення в експлуатацію, акти списання, відомості нарахування амортизації нематеріальних активів тощо). Результати попередніх аудиторських перевірок або перевірок державних органів. Інформація від третіх осіб, надана у відповідь на запит аудитора. Джерела, розроблені аудитором самостійно.

Джерело: складено автором на основі [5]

вими питаннями є операції з пов'язаними сторонами та закупівля послуг у ІТ-спеціалістів.

Щодо операцій з пов'язаними сторонами, варто зазначити, що компанії в ІТ-сфері часто здійснюють значні операції з підприємствами, що знаходяться під спільним контролем. Такі операції вважаються операціями з пов'язаними сторонами, тому їх відображення у фінансовій звітності та правильність оцінки є критично важливими для проведення аудиту.

Що стосується другого ключового питання, то варто звернути увагу на те, що загальна вартість послуг, отриманих ІТ-компанією від ІТ-спеціалістів, може складати до 80% і більше від загальної собівартості послуг компанії [3]. Це особливо актуально для компаній, які працюють за посередницькою моделлю, тобто виступають виконавцями послуг для замовників, часто іноземних, та для ІТ-спеціалістів, які можуть працювати як фізичні особи-підприємці або наймані працівники за моделлю аутстафінгу. У таких випадках дохід компанії визначається за методом «собівартість плюс».

Наступним кроком на технологічному етапі є детальна перевірка кожної статті звітної форми № 2 аудитором, зокрема, правильність визначення показників, таких як чистий дохід, собівартість продукції, валовий прибуток (збиток), фінансові результати за видами діяльності, фінансовий результат до оподаткування, податок на прибуток і чистий прибуток. Окрім цього, аудитор проводить арифметичну та зустрічну перевірку, оскільки дані первинного обліку доходів і витрат повинні відповідати даним облікових регістрів та фінансовій звітності в цілому. Потім перевіряється відповідність обліку доходів і витрат бухгалтерським стандартам, правильність бухгалтерських записів та інших важливих аспектів.

Також важливою частиною перевірки є перевірка правильності оформлення документів, законності господарських операцій, наявності ділової мети та фактичного здійснення цих операцій. Завершенням цього етапу є складання аудитором власної «пробної» форми

№ 2, яку порівнюють з наданою звітною формою ІТ підприємства.

Заклучний етап є результативним. Після того як аудитор отримує достатньо доказів, він готує висновок щодо достовірності фінансової звітності ІТ компанії, узгоджує його з клієнтом та формує та підписує звіт незалежного аудитора.

Висновки. Для формування обґрунтованого аудиторського висновку в ІТ-секторі важливо ретельно вивчити інформацію про підприємство та його фінансові результати. Ця інформація є основою для складання аудиторських доказів, на підставі яких аудитор визначає, чи відповідає відображення фінансових результатів у бухгалтерському обліку та звітності законодавчим вимогам і правилам. Класифікація інформаційного забезпечення аудиту фінансових результатів ІТ-компаній була уточнена та доповнена. Джерела аудиторських доказів включають нормативні документи ІТ-підприємств, первинні документи, облікові регістри, бухгалтерську та податкову звітність, дані аналітичного і синтетичного обліку, а також інформацію від третіх осіб, отриману за запитом аудитора.

Здійснення якісного аудиту фінансових результатів ІТ-підприємства вимагає спеціальних знань та ретельного дослідження найбільш поширених ключових питань аудиту ІТ-сектору, таких як операції з пов'язаними сторонами, закупівля послуг у ІТ-спеціалістів та визнання доходу від реалізації. Також важливо дотримуватися етапності процесу аудиту ІТ-компаній, яка включає організаційний, підготовчий, технічний та результативний етапи.

Окрему увагу слід приділити аудиту віртуальних активів, які займають все більш вагоме місце у фінансових операціях ІТ-компаній. Враховуючи зростання ролі цифрових активів у бізнес-моделях сучасних підприємств, аудиторам необхідно розробити адаптовані методики оцінки та верифікації таких активів, що дозволить забезпечити їх коректне відображення у фінансовій звітності та відповідність вимогам чинного законодавства.

Бібліографічний список:

1. Домбровська Н. Р. Облікова політика доходів, витрат та фінансових результатів підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 9. С. 771–775.
2. Калабухова С. В. Вплив облікової політики на аналітичні показники фінансової звітності підприємства. Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія». 2017. С. 127–130.
3. Крот Ю. М., Майданюк В. В. Інформаційне забезпечення та організаційно-методична побудова процесу аудиту фінансових результатів діяльності підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. № 6 (74). 2019. С. 112–118.
4. Радіонова Н. Й. Організаційні засади проведення аудиту фінансових результатів діяльності підприємства. *Економічний простір*. 2019. № 142. С. 136–148.
5. Візіренко С. В., Копил Я. М. Удосконалення методики аудиту фінансових результатів діяльності підприємства та його фінансового стану. *Управління змінами та інновації*. № 1. 2021. С. 18–23.
6. У 2024 році ІТ-експорт скорочується другим рік поспіль – на 4%. URL: https://skilky-skilky.info/u-2024-rotsi-it-eksport-skorochuetsia-druhuu-rik-pospil-na-4/?utm_source

References:

1. Dombrovs'ka N. R. (2016) Oblikova polityka dokhodiv, vytrat ta finansovykh rezultativ pidpryyemstva [Accounting Policy of Income, Expenses, and Financial Results of an Enterprise]. *Holovni ta natsional'ni problemy ekonomiky – Global and national economic challenges*, no. 9, pp. 771–775.
2. Kalabukhova S. V. (2017) Vplyv oblikovoyi polityky na analitychni pokaznyky finansovoyi zvitnosti pidpryyemstva [Impact of Accounting Policy on Analytical Indicators of an Enterprise's Financial Statements]. *Mizhnarodna naukovo-praktychna Internet-konferenciya "Oblik, opodatkuvannya i kontrol': teoriya ta metodologiya"*, pp. 127–130.
3. Krot Yu. M., Maidaniuk V. V. (2019) Informatsiine zabezpechennia ta orhanizatsiino-metodychna pobudova procesu audytu finansovykh rezultativ diyal'nosti pidpryyemstva [Information Support and Organizational-Methodological Structure of the Audit Process of Financial Results of an Enterprise]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi – Problems of the systemic approach in the economy*, no. 6 (74), pp. 112–118.

4. Radianova N. I. (2019) Orhanizatsiyni zasady provedennya audytu finansovykh rezultativ diyal'nosti pidpryyemstva [Organizational Principles of Conducting the Audit of Financial Results of an Enterprise]. *Ekonomichnyi prostir – Economic space*, no. 142, pp. 136–148.
5. Vizirenko S. V., Kopyl Ya. M. (2021) Udoskonalennia metodyky audytu finansovykh rezultativ diyal'nosti pidpryyemstva ta yoho finansovoho stanu [Improvement of the Audit Methodology of Financial Results and Financial Status of an Enterprise]. *Upravlinnia zminamy ta innovatsii – Change management and innovation*, no. 1, pp. 18–23.
6. U 2024 rotsi IT-ekspopr skorochuietsia druhyi rik pospil – na 4% [In 2024, IT Export Declines for the Second Consecutive Year – by 4%]. Available at: https://skilky-skilky.info/u-2024-rotsi-it-ekspopr-skorochuietsia-druhyi-rik-pospil-na-4/?utm_source

Стаття надійшла: 23.07.2025

Стаття прийнята: 04.09.2025

Стаття опублікована: 26.09.2025